

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

У дослідженні проводиться детальний аналіз сутності, цілей та методів управління кредитним портфелем комерційного банку. На основі даних ПАТ «Кредит-Дніпро» досліджується структура кредитного портфеля за секторами економіки і рівнем якості, а також проводиться оцінка прибутковості кредитного портфеля банку за 2009–2011 рр. За оцінки впливу економічного зростання країни на обсяг кредитного портфеля виявлено пряму залежність цього показника щодо рівня ВВП і зворотну — щодо індексу інфляції.

Ключові слова: економічне зростання, ВВП, індекс інфляції, кредитний портфель, кредит.

Актуальність теми. Формування кредитного портфеля комерційного банку є основним етапом реалізації його кредитної політики як в умовах кризи, так і в умовах економічного зростання держави. Нині проблема розвитку та удосконалення механізму управління кредитним портфелем комерційного банку з метою мінімізації його ризику та максимізації прибутку від кредитної діяльності отримала особливу актуальність та значущість. Сьогодні кредитний портфель виступає особливим критерієм, що дозволяє робити висновки про якість кредитної політики банку та прогнозувати результат кредитної діяльності звітного періоду.

Відтак, дослідження проблеми організації управління кредитним портфелем банку, яке реалізується з позиції реальної практики, є необхідним для підвищення ефективності банківської діяльності та потребує суттєвого аналізу усіх факторів економічного зростання на рівні держави.

Аналіз досліджень. Питанням управління кредитним портфелем у комерційних банках та впливу на прийняття управлінських рішень залежно від факторів економічного зростання держави приділяли увагу такі українські та зарубіжні вчені, як Б. Адамик [1], О. Андросова [2], М. Бігунець [3], В. Геєць [4], О. Дзюблюк [5], В. Костюченко [7], Є. Рясних [8], О. Тептя [10] та ін.

Мета статті — проаналізувати існуючу систему управління кредитним портфелем комерційного банку та виявити вплив таких факторів економічного зростання, як ВВП та інфляція.

Головними завданнями дослідження є:

- аналіз існуючої системи управління кредитним портфелем комерційного банку ПАТ «Кредит-Дніпро»;
- пошук та оцінка залежностей між факторами економічного зростання держави та кредитною політикою ПАТ «Кредит-Дніпро».

Виклад основного матеріалу. Кредитний портфель комерційного банку є одним із найризикованіших напрямів і найвагоміших компонентів структури відсоткових доходів [11].

Кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо по-

вернення, та є втіленням кредитної політики банку і невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку.

Основними цілями формування кредитного портфеля є:

- високий рівень доходу в поточному періоді;
- високий темп очікуваного доходу в майбутній довгостроковій перспективі;
- мінімізація рівня ризиків кредитного портфеля;
- дотримання необхідної ліквідності кредитного портфеля [10].

Головна мета управління кредитним портфелем комерційного банку полягає у забезпеченні максимальної доходності за певного рівня ризику. Доходність і ризик є основними параметрами, що характеризують якість кредитного портфеля банку [5].

В умовах досліджуваного банку (ПАТ «Кредит-Дніпро») діють такі елементи організації та управління кредитним портфелем:

1. Вибір критеріїв оцінки якості кредитів.
2. Розробка певного методу оцінки якості кредиту на основі обраних критеріїв.
3. Організація роботи з класифікації кредитів за групами ризику.
4. Накопичення інформації по банку для визначення процента ризику для кожної групи класифікованих кредитів.
5. Визначення абсолютної величини кредитного ризику в розрізі кредитів кредитного портфеля та сукупного ризику для банку.
6. Прийняття рішення про величину створюваного резерву для покриття можливих втрат, про джерела відрахування у резерв.
7. Оцінка якості кредитного портфеля на основі фінансових показників.
8. Визначення проблемних і сумнівних кредитів.
9. Прийняття рішення щодо проблемних і сумнівних кредитів.
10. Організація та визначення методики повернення проблемних кредитів.
11. Робота ризик-менеджера з повернення кредитів [8].

Характерною рисою кредитної політики ПАТ «Кредит-Дніпро» протягом останніх трьох років є індивідуальний підхід до кожного позичальника як щодо визначення найбільш ефективної схеми кредитування та формування застави, так і визначення плати за користування кредитом. Результатом діяльності банку за цей період стало зростання кредитного портфеля майже на 60% порівняно з 2009 р. (табл. 1). У 2011 р. банк надав кредитів клієнтам у різних валютах на загальну суму 14,494 млрд грн.

Увесь приріст ресурсів ПАТ «Кредит-Дніпро» спрямовував у реальну економіку, сприяючи розвитку національного виробництва, нарощенню експортного потенціалу, створюючи нові робочі місця. За допомогою табл. 1 проаналізуємо, які зміни відбулися у структурі кредитів за секторами економіки країни у 2011 р. порівняно з попередніми роками.

Як видно з аналітичних та графічних даних, переважна частка виданих банком кредитів припадає на нефінансовий недержавний сектор – 72%.

ПАТ «Кредит-Дніпро» протягом усього часу існування підтримує розвиток вітчизняної економіки. Загальна заборгованість зросла до 14 503,6 тис. грн проти 11 425,2 тис. грн минулого року, або на 26,9%. Банк

продовжував протягом 2011 р. збільшувати обсяги кредитування найбільш привабливих галузей економіки: промисловості (на 24,4%), сільського господарства (на 13,5%). Графічно структуру кредитів ПАТ «Кредит-Дніпро» у 2011 р. за напрямками господарювання наведено на рис. 1.

Таблиця 1

Структура кредитів ПАТ «Кредит-Дніпро» за секторами економіки* [12]

Сектор економіки	2011	2010	2009	Темп збільшення, % 2011/2010	Темп збільшення, % 2011/2009
Фінансовий банківський	9550	117 141	8119	8,2	117,6
Фінансовий небанківський	15 625	7 096	5387	220,2	290,1
Фізичні особи	1 143 952	543 272	491115	210,6	232,9
Інші суб'єкти домашніх господарств	404 397	309 475	217460	130,7	186,0
Нефінансовий державний сектор	2 430 878	1 985 225	1237804	122,4	196,4
Нефінансовий недержавний сектор	10 497 354	8 460 597	7106015	124,1	147,7
Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	1 798	2397	1613	75,0	111,5
Усього	14 494004	11 308062	9067513	128,2	159,8

*Розраховано за даними річного звіту за 2011 р. ПАТ «Кредит-Дніпро».

Рис. 1. Структура кредитів ПАТ «Кредит-Дніпро» у 2011 р. за напрямками господарювання [12]

Графічні дані дозволяють відзначити, що значно більше коштів у кредит отримали у 2011 р. такі галузі економіки, як транспорт (на 55,7%), будівництво (на 79%), житлово-комунальне господарство (на 94,6%), хоча ризик вкладень у ці галузі залишається досить високим.

Незначним є збільшення запозичень таким галузям економіки, як торгівля та громадське харчування. Заборгованість за кредитами інших банків знизилась зі 117,1 тис. грн до 9,6 тис. грн, або на 91,8%.

Загальний стан кредитного портфеля банку станом на 01.01.2012 р. за групами якості можна охарактеризувати даними, наведеними у табл. 2.

Таблиця 2

Структура кредитного портфеля ПАТ «Кредит-Дніпро» за групами якості, %* [12]

Класифікація кредитів за групами ризику	2011	2010	2009
Стандартні	37	26	11
Під контролем	30	32	43
Субстандартні	13	13,5	17
Сумнівні	14	20	16
Безнадійні	6	8,5	13

*Розраховано за даними річного звіту за 2011 р. ПАТ «Кредит-Дніпро».

Отже, у цілому кредитний портфель ПАТ «Кредит-Дніпро» є збалансованим. Близько 37% позик, які банк має у своєму кредитному портфелі, є стандартними (неризикованими), обсяг безнадійних кредитів з року в рік зменшується. Це свідчить про те, що менеджмент ПАТ «Кредит-Дніпро» проводить виважену політику і основний акцент робить на кредитуванні позичальників з мінімальним ризиком.

Таким чином, ПАТ «Кредит-Дніпро» здійснює виважену кредитну політику, першочерговими завданнями якої є нарощення обсягів кредитування, посилення заходів, спрямованих на мінімізацію кредитних ризиків, покращання якості кредитного обслуговування клієнтів. Проведення банком ефективної кредитної політики забезпечило розширення клієнтської бази, збільшення кредитного портфеля та збереження провідних позицій банку на фінансово-кредитному ринку. Порівняно із 2010 р. заборгованість за кредитами ПАТ «Кредит-Дніпро» збільшилась на 28% до 14,494 млрд грн, фізичним особам – у 2,2 раза майже до 172 млн грн. На думку перших керівників банку, це дозволяє збільшувати розмір кредитного портфеля і покращувати його якісні характеристики.

У табл. 3 наведено доходність кредитного портфеля ПАТ «Кредит-Дніпро» та ефективність управління кредитним портфелем банку протягом двох періодів.

Рівень доходності кредитного портфеля розраховується як відношення суми доходів від кредитних операцій до обсягу наданих кредитів [2]:

$$d = \frac{E}{V} \cdot 100\%, \quad (1)$$

де d – доходність кредитного портфеля (у відсотках);

E – доходи банку від кредитних операцій;

V – обсяг кредитного портфеля банку.

Аналіз доходності кредитного портфеля банку* [12]

Показник доходності	2011	2010	2009	Відхилення, млн грн 2011/2010	Відхилення, млн грн 2011/2009
Доходи від кредитних операцій, млн грн	8595	4342	2058	4253,0	6537,0
Обсяг кредитного портфеля, млн грн	14 494	11 308	9 068	3186,0	5426,0
Середня ставка доходності портфеля, %	59,3	38,4	22,7	20,9	36,6
Безризикова ставка, %	45	27	16	18,0	29,0

*Розраховано за даними Річного звіту за 2011 рік ПАТ «Кредит-Дніпро».

Наведені в табл. 3 дані показують, що на доходи банку від кредитних операцій вплинула загальна динаміка фінансового ринку, і хоча обсяг кредитного портфеля протягом року зріс на 28,2%, доходи від кредитних операцій зросли у 2 рази. У підсумку середня доходність кредитного портфеля банку зросла протягом 2011 р. на 54,4%.

Зважаючи на той факт, що функціонування економіки будь-якої держави має циклічний характер, тобто періоди економічного зростання чергуються з періодами економічного спаду, вивчення питань, пов'язаних з оцінкою впливу змін в економіці на кредитну діяльність банків, для вітчизняної банківської системи є об'єктивною необхідністю [3].

Показники роботи вітчизняної банківської системи дають змогу виділити низку аспектів, які свідчать про високу сприйнятливість українських кредитних установ до негативних змін факторів зовнішнього середовища [6].

Оскільки ми зацікавлені у визначенні взаємозв'язків у динаміці, на нашу думку, краще як об'єкт аналізу використати не абсолютні значення досліджуваних показників, а лише їх прирости (табл. 4).

Таблиця 4

**Статистичні дані індексу інфляції, ВВП та обсягу кредитного портфеля
ПАТ «Кредит-Дніпро» у 2009–2011 рр.* [12, 14]**

Рік	Індекс інфляції	ВВП	Приріст обсягу кредитного портфеля ПАТ «Кредит-Дніпро»
2009	12,3	-15,1	-13,7
2010	9,1	4,2	25,9
2011	7,5	5,3	28,2

* Розраховано за даними Державного комітету статистики України

У цілому за річними показниками яскраво видно залежність між приростом кредитного портфеля та ВВП, а також зворотно пропорційну модель залежності рівня інфляції та приросту обсягу кредитного портфеля.

Зростання ВВП досягалося значною мірою за рахунок зовнішніх за позичень, які підприємства-позичальники отримували у формі кредитів від комерційних банків.

Графічне відображення результатів дослідження (рис. 2) дає змогу зробити висновок стосовно наявності залежностей між досліджуваними параметрами системи. У цьому випадку факторними ознаками слід вважати інвестиції в основний капітал та сукупний кредитний портфель.

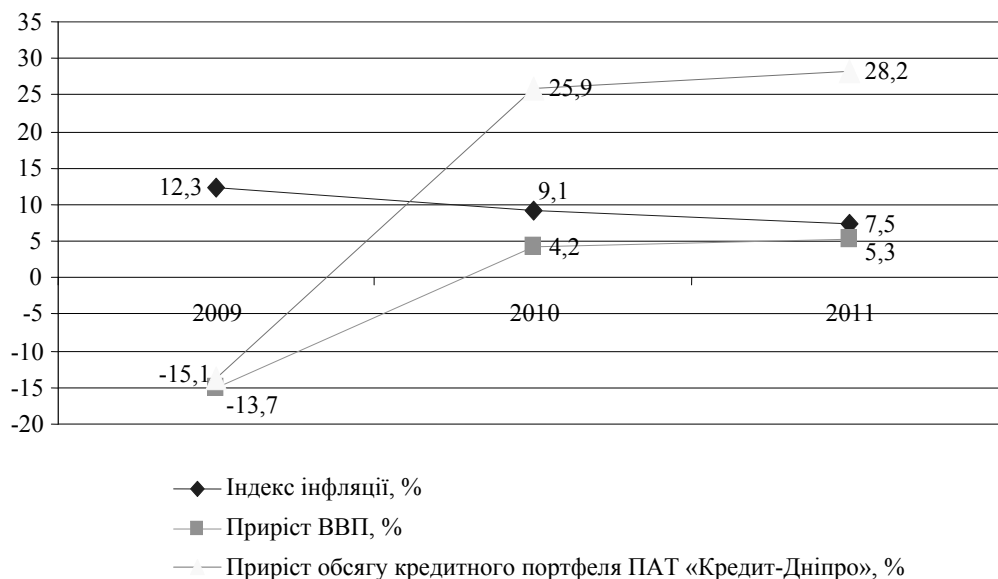

Рис. 2. Залежність індексу інфляції, ВВП та обсягу кредитного портфеля ПАТ «Кредит-Дніпро» у 2009–2011 рр. [12, 14]

Висновки. Отримані результати спостережень взаємозалежності індексу інфляції, ВВП та обсягу кредитного портфеля ПАТ «Кредит-Дніпро» протягом досліджуваного періоду дозволяють зробити такі висновки. Попит на гроші повинен урівноважуватися пропозицією. Кредити банківського сектора є балансуючою статтею активів для суміщення попиту на гроші та пропозиції грошей з боку комерційного банку [9].

Попит та пропозиція грошово-кредитного блоку комерційного банку перебувають у тісному взаємозв'язку з такими макроекономічними показниками:

- готівка в обігу впливає на рівень інфляції;
- кредити населенню впливають на зростання попиту, а також на обов'язкові платежі населення;
- кредити бізнесу впливають на інвестиційну активність та на ВВП фінансового сектора [3].

Кредитний портфель комерційного банку включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення та є втіленням кредитної політики банку та невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку.

ПАТ «Кредит-Дніпро» здійснює виважену кредитну політику, першочерговими завданнями якої є нарощення обсягів кредитування, посилення заходів, спрямованих на мінімізацію кредитних ризиків, покращання якості кредитного обслуговування клієнтів. Проведення бан-

ком ефективної кредитної політики забезпечило розширення клієнтської бази, збільшення кредитного портфеля та збереження провідних позицій банку на фінансово-кредитному ринку. Порівняно із 2010 р. заборгованість за кредитами ПАТ «Кредит-Дніпро» збільшилась на 28% до 14,494 млрд грн, фізичним особам – у 2,2 раза майже до 172 млн грн. На думку перших керівників банку, це дозволяє збільшувати розмір кредитного портфеля і покращувати його якісні характеристики.

У цілому кредитний портфель ПАТ «Кредит-Дніпро» є збалансованим. Майже 37% позик, які банк має у своєму кредитному портфелі, є стандартними (неризикованими), обсяг безнадійних кредитів з року в рік зменшується. Це свідчить про те, що менеджмент ПАТ «Кредит-Дніпро» проводить виважену політику і основний акцент робить на кредитуванні позичальників з мінімальним ризиком.

Функціонування економіки будь-якої держави має циклічний характер, тобто періоди економічного зростання чергуються з періодами економічного спаду, вивчення питань, пов'язаних з оцінкою впливу змін в економіці на кредитну діяльність банків, для вітчизняної банківської системи є об'єктивною необхідністю.

Список використаної літератури

1. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика / Б.П. Адамик. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 278 с.
2. Андросова О.Ф. Аналіз доходності кредитного портфеля / О.Ф. Андросова // Економічний простір. – № 24. – 2009.
3. Бігунець М.А. Банківське кредитування та ВВП: статистична модель взаємозв'язку / М.А. Бігунець // Журнал КНЕУ ім. Гетьмана. – № 8. – 2010. – С. 112–114.
4. Геєць О.В. Основи банківської справи та управління кредитними ризиками: навч. посібник / О.В. Геєць, В.М. Домраєв, С.Л. Лондар. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 237 с.
5. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / О. Дзюблюк. – Журнал Європейської економіки. – Т. 9 (№ 1). – 2010 – С. 108–124.
6. Дугін І. Врахування факторів зовнішнього середовища в процесі управління кредитним портфелем комерційного банку / І. Дугін // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 6. – С. 32–36.
7. Костюченко В.М. Управління кредитними ризиками у комерційному банку / В.М. Костюченко // Вісник Хмельницького національного університету. Сер. «Економічні науки». – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 141–147.
8. Рясних Є.Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Є.Г. Рясних, А.А. Пономарьов, М.О. Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. Сер. «Економічні науки». – 2011. – № 2. – Т. 1. – С. 146 – 149.
9. Смага Л.М. Вплив макроекономічних факторів на кредитну діяльність банків / Л.М. Смага, О.А. Гнатів. – Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ. – № 22. – 2009. – С. 12–23.

10. Тептя О.В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку / О.В. Тептя // Вісник Хмельницького національного університету. Сер. «Економічні науки». — 2010. — № 5. — Т. 2. — С. 141–144.

11. Шевченко Р. І. Банківські операції: навч.-метод посіб. для самост. вивч. / Р.І. Шевченко. — К.: КНЕУ, 2007. — 276 с.

12. Офіційний сайт ПАТ «Банк Кредит Дніпро». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.creditdnepr.com.ua

13. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua

14. Офіційний сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

В исследовании проводится детальный анализ сущности, целей и методов управления кредитным портфелем коммерческого банка. На основе данных ПАТ «Кредит-Днепр» исследуется структура кредитного портфеля по секторам экономики и уровню качества, а также проводится оценка доходности кредитного портфеля банка за 2009–2011 г. При оценке влияния экономического роста страны на объем кредитного портфеля выявляется прямая зависимость данного показателя к уровню ВВП и обратная — к индексу инфляции.

Ключевые слова: экономический рост, ВВП, индекс инфляции, кредитный портфель, кредит.

In the study we conduct detailed analysis of essence, purpose and methods of commercial bank loan portfolio. Based on data from PAT «Credit-Dnepr», we study the structure of loan portfolio by economic sector and level of quality as well as assessment of profitability of its loan portfolio for the 2009–2011 year. In assessing the impact of economic growth in the loan portfolio we revealed direct correlation of this index to the level of GDP and the invert correlation — the index of inflation.

Key words: economic growth, GDP, inflation rate, the loan portfolio, credit.

Надійшло 7.02.2012.

УДК 519.688

Г.Г. Швачич, Е.Г. Холод, А.И. Оржех

ПАРАЛЛЕЛЬНЫЙ АЛГОРИТМ ЗАДАЧИ ГЛОБАЛЬНОЙ ОПТИМИЗАЦИИ

Рассматривается параллельная реализация комбинированного алгоритма метода ветвей и границ для решения задачи о ранце. Предложен и реализован подход, в котором комбинируются параллельные реализации метода ветвей и границ и эвристического поиска. Основное внимание уделяется исследованию эффективности и ускорению вычислений за счет увеличения количества узлов кластерной системы.

Ключевые слова: персональный вычислительный кластер, алгоритмы параллельных вычислений, метод ветвей и границ, задача о ранце, локальная оптимизация.

Актуальность исследований. При экономико-математическом моделировании часто возникает ситуация, когда изучаемая экономическая сис-